

іншого володіння особи з метою встановлення відповідних технічних засобів (аудіо-, відеоконтролю особи) для фіксування розмов чи певних рухів і поведінки осіб, виявлення і фіксації слідів, виявлення документів, речей, здійснення огляду приміщень, безпосереднього виявлення осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) дозволяє правоохоронним органам здійснювати контроль за певними особами, з відповідною фіксацією за допомогою технічних засобів, їх контактів з іншими особами, маршрутів пересування, змісту їх поведінки, перебування таких осіб в публічно доступних місцях. У таких випадках можливо безпосереднє встановлення розшукуваних осіб в момент зустрічі з рідними, знайомими чи кур'єрами, що використовуються для передавання грошей, одягу інших предметів для осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Перераховані вище негласні слідчі (розшукові) дії є ефективними у встановленні необхідної інформації для розшукової роботи слідчого лише у поєднанні з проведенням комплексу інших слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових та інших організаційних заходів. Проведенню таких заходів має передувати ретельна підготовка та врахування процесуальних особливостей, отримання відповідних дозволів у слідчого судді, врахування тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та можливостей застосування відповідних технічних засобів.

Список бібліографічних посилань: 1. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, М-ва фінансів України, Адміністрації ДПС України, М-ва юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 03.10.2017).

Одержано 08.10.2017

УДК 343.611(618)

Олег Олегович ЛІТУН,

аспірант кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПІДГОТОВЧИХ ЗАХОДІВ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПЕРЕСУВНИХ ЛАБОРАТОРІЙ ДО ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ЗА ФАКТАМИ БЕЗВІСНОГО ЗНИКНЕННЯ ДІТЕЙ

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР уповноважені підрозділи органів Національної поліції зобов'язані: розшукувати дітей, що зникли, дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади (бродяжать) та спеціальні установи для дітей [1].

Поряд з цим, згідно ст. 2. Закону України «Про Національну поліцію України» розшук безвісти зниклих фізичних осіб, встановлення невпізнаних трупів відносяться до основних завдань поліції [2].

Слід зазначити, що більшість випадків безвісного зникнення дітей не пов'язані з фактами вчинення щодо них кримінальних правопорушень. Про це можуть яскраво свідчити статистичні показники Національної поліції України. Так у 2013 р. протягом доби розшуковано 84,1 % безвісти зниклих дітей, у 2014 р. – 82,5 %, за 9 міс. 2015 р. – 80,4 % (9 міс. 2014 – 82 %) [3].

Проте, факт зникнення дитини часто відбувається в умовах неочевидності, у зв'язку з чим працівники поліції не відразу можуть визначити причину зникнення. Тому визначити,

що безвісно зникла дитина не стала жертвою злочину (наприклад вбивство, викрадення для фізичної чи сексуальної експлуатації, викрадення з метою незаконної торгівлі органами або тканинами та подальшої трансплантації), відразу не завжди вдається.

Наприклад, визначивши факт безвісного зникнення дитини як «некримінальну подію» у подальшому може бути виявлено, що мав місце стосовно неї злочин. Як негативний фактор у цьому разі має місце втрата часу та оперативності здійснення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів.

У зв'язку з цим, на наш погляд, кожен факт безвісного зникнення дитини, потребує здійснення найбільш повних заходів під час проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій, зокрема огляду місця події.

Відповідно до п.1 розділу IX Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575, до складу СОГ, яка виїздить на місце вчинення кримінального правопорушення проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи (далі – кримінальні правопорушення проти особи), крім слідчого (старшого СОГ), працівника оперативного підрозділу, інспектора-криміналіста (техніка-криміналіста), а також (за необхідності) кінолога зі службовим собакою, включається слідчий територіального органу поліції, який спеціалізується на розслідуванні кримінальних правопорушень зазначеної категорії (є старшим СОГ), а також за необхідності – працівник підрозділу оперативно-технічних заходів, психолог, інші працівники поліції відповідної кваліфікації [4].

Одночасно п.14. розділу II цієї Інструкції визначає, що залучення спеціалізованої пересувної лабораторії та працівників Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України до огляду місця події за окремими видами вчинених кримінальних правопорушень здійснюється відповідно до вимог Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 р. № 1339.

Поряд з цим порядок залучення спеціалізованої пересувної лабораторії не зовсім зрозумілий. так

Так, розділом III Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події регламентовано, що

Спеціалізована пересувна лабораторія Експертної служби МВС може залучатися до участі у проведенні ОМП у кримінальному провадженні *за письмовим (як виняток за усним з подальшим оформленням у письмовій формі) клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки, лише у разі виникнення об'єктивних обставин, пов'язаних зі вчиненням таких злочинів:*

- вбивства або умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого із застосуванням вогнепальної зброї;
- розбійного нападу із застосуванням вогнепальної зброї з постраждалими особами;
- згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, малолітньої чи малолітнього або таке, що спричинило особливо тяжкі наслідки;
- дорожньо-транспортної пригоди, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;
- пожежі, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;
- вибуху, загрози вибуху або виявлення саморобних вибухових пристроїв.

Поряд з цим, за фактами вчинення інших злочинів (кримінальних правопорушень) спеціалізована пересувна лабораторія залучається *за письмовим клопотанням* керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки. Рішення про доцільність залучення спеціалізованої пересувної лабораторії для участі в проведенні ОМП приймається керівництвом відповідного підрозділу Експертної служби МВС спільно з керівництвом органів досудового розслідування [5].

Таким чином можна констатувати, що під час огляду жилих приміщень (наприклад, будинок, квартира, дача тощо); нежилих приміщень (офіси, склади, підсобні приміщення, робочі кабінети); ділянок місцевості (наприклад, сад, город та ін.); транспортних засобів та ін. за фактами безвісного зникнення дитини, залучення спеціалізованої пересувної лабораторії повинно відбуватися лише за письмовим клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки та відповідно ця процедура повинна пройти кілька стадій, зокрема:

1. Складання письмового клопотання керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки.

2. Реєстрація письмового клопотання у відповідному органі досудового розслідування та подальше направлення поштовою пересилкою або нарочним способом доставки.

3. Реєстрація письмового клопотання керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки у відповідному підрозділу Експертної служби МВС.

4. Розгляд керівництвом відповідного підрозділу Експертної служби МВС письмового клопотання та прийняття рішення і надання відповідних вказівок спеціалістам, які залучаються до огляду місця події.

5. Прибуття спеціалізованої пересувної лабораторії до місця події.

Отже можна сказати про неможливість швидкості та оперативності залучення спеціалізованих пересувних лабораторій до огляду місця події за фактами безвісного зникнення дітей, що негативно позначається на результативності розслідування фактів безвісного зникнення та своєчасного розшуку дітей.

Список бібліографічних посилань: 1. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: закон України від 24 січ. 1995 р. № 20/95-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр> (дата звернення: 03.30.2017). 2. Про Національну поліцію: закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.30.2017). 3. Експрес-інформація про стан злочинності на території України за 12 місяців 2013 р., 2014 р., 9 міс. 2015 р. *Інформаційний бюлетень ДІТ МВС України*. 2015. 4. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 7 лип. 2017 р. № 575 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 03.30.2017). 5. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: затв. наказом МВС України від 3 листоп. 2015 р. № 1339 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 03.30.2017).

Одержано 08.10.2017

УДК 343.985

Світлана Миколаївна ЛОЗОВА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та судової експертології
факультету № 1 Харківського національного
університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3348-3331>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПІЗНАВАННЯ СЛІДЧИМ СИМУЛЯЦІЇ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО

На сьогоднішній час в умовах погіршення політичної, економічної і соціальної ситуації в країні неухильно зростає кількість вчинених злочинів, в тому числі і тяжких. Серед осіб, що їх вчинили багато осіб з певними психічними розладами. Однак є серед них і такі, які ці розлади майстерно симулюють.